STATE UNIVERSITY "KYIV AVIATION INSTITUTE"
Department of English Philology and Translation
(Ukrain)

EDUCATIONAL AND SCIENTIFIC INSTITUTE OF PHILOLOGY
(Taras Shevchenko National University of Kyiv)
(Ukraine)

UNIVERSIDADE ESTADUAL DO CENTRO OESTE
(State University of the Central West (UNICENTRO),
(Paraná, Brazil)

KIPP AUSTIN COLLEGIATE
(Austin, TX, USA)

XVIII Міжнародна науково-практична конференція

«ФАХОВИЙ ТА ХУДОЖНІЙ ПЕРЕКЛАД: ТЕОРІЯ, МЕТОДОЛОГІЯ, ПРАКТИКА»

Київ, 29-30 квітня 2026 року

18th International Conference

GENERAL AND SPECIALIST TRANSLATION / INTERPRETING: THEORY, METHODS, PRACTICE

Kyiv, April 29-30, 2026

УДК:81′ 25(063)(081)

Фаховий та художній переклад: теорія, методологія, практика: збірник наукових праць / за заг. ред. Л. Г. Буданової, Т. Є. Храбан. Київ, 2026. 220 с.

Збірник містить статті учасників та учасниць XVIII Міжнародної науково-практичної конференції з питань теорії та практики перекладу, яка відбулась 29-30 квітня 2026 року на кафедрі англійської філології і перекладу Державного некомерційного підприємства «Державний університет «Київський авіаційний інститут» (м. Київ, Україна).

(реєстраційне посвідчення УкрІНТЕІ №284 від 10 червня 2022 р.)

General and Specialist Translation / Interpretation: Theory, Methods, Practice: International Conference Papers. Kyiv, 2026. 220 p.

The book contains papers presented by the participants of the 18th International Conference on Theory and Practice of Translation/Interpretation held at the State Non-Commercial Company "State University "Kyiv Aviation Institute" (Kyiv, Ukraine) on 29-30 April 2026.

Editor-in-Chief:
Liana BUDANOVA, Doctor of Pedagogical Science, Professor
(Kyiv Aviation Institute, Ukraine)
Tatiana KHRABAN, PhD (Philology), Associate Professor
(Kyiv Aviation Institute, Ukraine)

Рекомендовано до друку Науково-методичною радою Державного некомерційного підприємства «Державний університет «Київський авіаційний інститут» (протокол №3 від 18 травня 2026 р.)

ISBN 978-617-646-477-8

© Колектив авторів
© Державне некомерційне підприємство
«Державний університет «Київський авіаційний інститут», 2026

Ірина Довгаль
м.Харків, Україна
ТОВ «ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА»

Лінгвістичні аспекти міжнародного аудиту безпеки праці: труднощі перекладу та термінологічна уніфікація

Abstract. *The article examines the strategic importance of English proficiency for students specializing in "Occupational Safety Audit and Consulting". It analyzes the linguistic challenges of translating international safety protocols (OSHA, HSE) into Ukrainian. The study highlights that abbreviations like LOTO, RAMS, and PTW are not merely words but encoded legal and technical procedures. The author identifies key translation barriers: lack of direct legislative equivalents, "false friends", and polysemy. The conclusion emphasizes that English is a critical hard skill for risk management, ensuring audit accuracy and business survival.*

Keywords: *occupational health and safety, safety audit, translation difficulties, abbreviations, terminology unification, risk management, OSHA, HSE.*

Вступ. Вивчення англійської мови для здобувачів освіти спеціальності J4 Охорона праці освітньо-професійної програми «Аудит та консалтинг безпеки праці» сьогодні є важливою професійною вимогою. Сучасний аудит в Україні намагається відповідати міжнародним системам. Стандарти щодо охорони здоров'я та безпека праці розробляються англійською мовою. Переклади не завжди встигають за оновленнями. Фахівець, який читає оригінал, бачить першочергові сенси та нюанси, які можуть бути втрачені або викривлені при локалізації. Більшість інновацій у сфері захисту праці спочатку публікуються англійською. Здобувач освіти та майбутній фахівець, який володіє мовою, має доступ до найкращих світових кейсів, чек-листів та результатів розслідувань нещасних випадків, що дозволяє впроваджувати найсучасніші методи консалтингу на українських підприємствах. Сфера безпеки праці переповнена акронімами (LOTO, PPE, RAMS, JSA), тому розуміння англійської етимології цих слів дозволяє аудитору уникнути фатальних помилок. Розуміючи, що LTA - це не просто «втрачений час», а травма з лікарняним, фахівець може правильно оцінити ризики та страхові витрати компанії. Англійська мова дає «ключ» до розшифровки професійного коду.

Мета статті – проаналізувати роль англійської мови в аудиті безпеки праці та виявити труднощі перекладу професійної термінології, зокрема

абревіатур, а також підкреслити необхідність їх правильної інтерпретації для забезпечення точності аудиту і зниження ризиків.

Виклад основного матеріалу. Багато великих підприємств в Україні мають іноземні інвестиції або є філіями транснаціональних корпорацій. Звітність у таких компаніях ведеться англійською мовою. Консультант з безпеки праці має уміти написати звіт, зрозумілий іноземному менеджменту. Якщо ви вкажете у звіті «fatty accident» замість «fatal accident», це не лише підірве вашу репутацію, а й створить юридичний хаос. Сучасне обладнання та хімічні реагенти часто імпортуються. Паспорти безпеки (SDS) та інструкції з експлуатації часто постачаються мовою оригіналу. Життя працівника залежить від того, наскільки точно аудитор зрозумів англомовну інструкцію. Знання мови дозволяє миттєво ідентифікувати загрозу, не чекаючи офіційного перекладу, який може бути помилковим.

Труднощі перекладу абревіатур у сфері безпеки праці (Health and Safety) виникають через те, що абревіатура в англійській мові - це не просто скорочення набору слів, а закодована юридична або технічна процедура.

Розглянемо основні причини, чому переклад таких скорочень стає викликом для фахівця.

1) Відсутність прямих еквівалентів в українському законодавстві. Багато англійських абревіатур описують концепції, яких історично не було в українській нормативній базі.

Приклад 1: LOTO (це абревіатура від Lockout-Tagout, що є стандартною процедурою безпеки в промисловості та технічному обслуговуванні). Lockout (Блокування): фізичне встановлення замка на пристрій розриву енергії (наприклад, на вимикач, вентиль або важіль), щоб обладнання неможливо було ввімкнути. Tagout (Маркування): розміщення інформаційної таблички (бірки) на замок або пристрій, яка попереджає інших, що обладнання під ремонтом і вмикати його заборонено. На бірці зазвичай вказано ім'я працівника та час початку робіт. В українських правилах безпеки немає одного слова чи абревіатури, що охоплює одночасно і фізичне блокування джерела енергії замком, і вивішування попереджувальної таблички. Якщо перекласти дослівно «Блокуй-Позначай», працівник може не зрозуміти, що це цілий протокол безпеки з 6 кроків. Як правильно перекласти? В українській технічній термінології та стандартах охорони праці немає одного короткого слова-замінника, тому використовують наступні варіанти. Найточніший варіант: Блокування та маркування. Офіційний (згідно з ДСТУ/ISO): Процедура відключення та маркування енергонебезпечних джерел. Спрощений: Система безпечного блокування обладнання. У професійному середовищі

(особливо в міжнародних компаніях в Україні) часто використовують саму абревіатуру LOTO або кажуть «процедура лото», оскільки це міжнародно визнаний стандарт. Мета LOTO - захистити життя працівника від «непередбачуваного вивільнення енергії». Це може бути: електричний струм, гідравлічний тиск, стиснене повітря (пневматика), гаряча пара або хімічні речовини. Якщо ви перекладаєте інструкцію з техніки безпеки, найкраще вжити «Процедура блокування та маркування (LOTO)» при першій згадці, а далі використовувати скорочення.

Приклад 2: Near Miss. В англомовній практиці це надзвичайно важливий термін, що означає подію, яка не призвела до травми, але мала такий потенціал (нещасний випадок, що не стався). В українському законодавстві тривалий час не було прямого аналога, тому термін часто помилково перекладають як «майже промах». Коректний професійний переклад - «небезпечна подія» або «мікротравма/інцидент без наслідків». Без розуміння цього терміна аудитор не зможе оцінити проактивну культуру безпеки на підприємстві, де фіксація Near Misses є ключовим показником запобігання фатальним випадкам у майбутньому.

2) Явище «удаваних друзів перекладача» (Хибні паралелі). Деякі абревіатури звучать схоже на українські терміни, але мають зовсім інше значення.

Приклад 1: COSHH (Control of Substances Hazardous to Health). Перекладач-початківець може намагатися підігнати це під українські «ГДК» (Гранично допустимі концентрації), але COSHH - це не цифра в таблиці, а британський регламент оцінки ризиків при роботі з хімією.

Приклад 2: STEL (Short-Term Exposure Limit). Хибно перекладають: «Короткострокова межа виставки» або «Ліміт експозиції». Правильний переклад: «ГДК при короткочасному впливі» (Гранично допустима концентрація). Слово exposure в англійській мові має перше значення «виставка». Але в медицині та безпеці це «вплив шкідливого фактора на організм». Якщо перекласти це як «межа виставки», робітник не зрозуміє, що йдеться про ліміт часу (наприклад, 15 хвилин), після якого він отримає отруєння.

Приклад 3: Occupational Health. Часто перекладається як «гігієна праці». Проте в міжнародному аудиті це поняття значно ширше і охоплює не лише відсутність хвороб, а й ментальне здоров'я, ергономіку та добробут на робочому місці. Правильний еквівалент - «гігієна та виробнича медицина» або «охорона здоров’я на виробництві».

3) Багатозначність (Полісемія). Одна й та сама абревіатура в різних контекстах безпеки може означати різні речі.

Приклад 1: MSD. У медицині праці це Musculoskeletal Disorders (М’язово-скелетні розлади), а в технічній безпеці – Material Safety Data

(Дані про безпеку матеріалів). Невірне трактування у звіті аудитора може призвести до того, що компанія почне лікувати спини працівників замість того, щоб перевіряти токсичність клею.

Приклад 2: Абревіатура RAMS залежно від контексту перекладається та розшифровується по-різному. У будівництві та охороні праці RAMS означає Risk Assessment and Method Statement (Оцінка ризиків та регламент робіт або Опис методів роботи). Це пакет документів, який готує підрядник перед початком робіт. Risk Assessment - які небезпеки є на об'єкті. Method Statement - покроковий план, як саме будуть виконуватися роботи, щоб ніхто не постраждав. Якщо ви працюєте з документацією щодо безпеки на майданчику (де є замки LOTO, каски, інструктажі), то перекладайте так: Risk Assessment (RA): оцінка ризиків. Method Statement (MS): регламент робіт / заява про методи виконання робіт / технологічна карта безпеки. RAMS (разом): Документація з безпечного виконання робіт. В інженерії та проектуванні RAMS означає Reliability, Availability, Maintainability, and Safety (Надійність, готовність, ремонтопридатність та безпека). Це технічні характеристики обладнання (як довго працює без поломок). Цей переклад вживається, якщо мова йде про розробку потягів, літаків або складних IT-систем.

Приклад 3: PPE (Personal Protective Equipment vs Pre-Placement Evaluation). Хоча ЗІЗ (Засоби індивідуального захисту) є найпоширенішим значенням, у медичних звітах аудиту ця ж абревіатура може означати попереднє медичне обстеження перед прийняттям на роботу. Плутанина між «касками» та «медоглядом» у звіті консультанта може призвести до неправильного розподілу бюджету на безпеку.

4) Різні підходи до класифікації. Переклад має відповідати юридичним нормам країни. Ми можемо розуміти слово, але якщо ми не використаємо термін із «Закону про охорону праці», документ не матиме юридичної сили.

Приклад 1: PTW (Permit to Work). Хибно перекладають: «Дозвіл на роботу». Правильний переклад: «Наряд-допуск». Слово permit буквально - «дозвіл». Але в Україні «дозвіл на роботу» - це папір для іноземців на право працевлаштування. В безпеці праці існує суворий термін «наряд-допуск» на виконання небезпечних робіт. Використання іншого слова робить документ недійсним при перевірці Держпраці.

Приклад 2: Method Statement vs Технологічна карта. Хоча ці документи схожі, Method Statement у міжнародному консалтингу - це динамічний документ, що фокусується виключно на безпеці конкретного складного завдання, тоді як українська «технологічна карта» більше зосереджена на послідовності виробничих операцій. Аудитор має розуміти, що вимагаючи «заяву про метод» (дослівний помилковий переклад), він

дезорієнтує українських інженерів, які насправді мають надати «регламент безпечного проведення робіт».

5) Специфіка побудови абревіатур. В англійській мові часто використовуються акроніми (абревіатури, що читаються як слова), які мають емоційне або спонукальне забарвлення. Розглянемо типові помилки перекладу абревіатур.

SWL (Safe Working Load). Типова помилка перекладу: Вага безпечної роботи. Правильний професійний контекст: ГПВ (Граничне підйомне вантажопідйомність).

JSA (Job Safety Analysis). Типова помилка перекладу: Робота аналізу безпеки. Правильний професійний контекст: АБР (Аналіз безпеки робіт) - оцінка ризиків перед початком.

FAT (смертельний випадок): це скорочення від Fatal. Використання терміну «жирний» замість «смертельний» - це класична помилка машинного перекладу, яка робить аудит безпеки безглуздим. Плутанина при перекладі може приховати факт загибелі людини.

TBT (інструктаж перед зміною): скорочення від Toolbox Talk. Це офіційний допуск до роботи, а не дружня бесіда. В англомовних країнах toolbox - це ящик з інструментами, навколо якого збираються робітники. В Україні ми використовуємо термін «цільовий інструктаж» або «п'ятихвилинка».

LTA (травма з лікарняним): скорочення від Lost Time Accident. Це показник травматизму, за яким стежать інвестори. Дослівний «втрачений час» звучить як простій у роботі, але професійно це означає, що людина отримала травму, яка не дозволила їй вийти на наступну зміну.

PPE (Personal Protective Equipment): Це базовий термін. Переклад «персональне обладнання» є занадто широким, тоді як ЗІЗ (Засоби індивідуального захисту) чітко вказує на каски, рукавиці та окуляри.

ALARP (As Low As Reasonably Practicable). Це не просто абревіатура, а ціла філософія британського аудиту. Дослівний переклад «так низько, як розумно практично» звучить дивно. Професійна інтерпретація - «принцип мінімізації ризиків до практично досяжного рівня». Це юридичне поняття, яке вимагає від аудитора оцінки балансу між витратами компанії та рівнем безпеки працівника.

KYP (Know Your Hazards). Акронім, побудований на грі слів (схоже на Keep - тримай), що спонукає працівника до постійної пильності. Переклад «знай свої небезпеки» втрачає цей спонукальний ритм, тому аудитор у консалтингу часто змушений залишати оригінальний акронім, адаптуючи лише його суть для тренінгів персоналу. Щоб зберегти спонукальний ритм та професійну суть в українській мові, можна використати адаптивний переклад (Метод «Заклику»). Замість дослівного «Знай свої

небезпеки», варто використовувати дієслова в наказовій формі, які створюють динаміку: «Вивчай ризики - виключай загрози». «Розпізнай загрозу - збережи життя». Або можна створити українській акронім-аналог. Якщо мета тренінгу - дати працівникам коротку формулу, можна розробити власну абревіатуру, яка працює за тим же принципом «спонукання»: ЗОРЯ (Зупинись, Оціни, Розпізнай, Я дію). Це класичний приклад адаптації міжнародних практик. Слово «Зоря» легко запам'ятати, воно має позитивне забарвлення і кожен крок - це конкретна дія.

б) Ризики використання паронімів у технічних звітах. У сфері промислової безпеки та аудиту існує категорія слів-пасток, де помилка в одну-дві літери кардинально змінює юридичний та технічний зміст документа. Такі слова називаються паронімами, і їхнє некоректне вживання часто призводить до репутаційних втрат.

Розглянемо приклади. Casualty (Жертва) проти Causality (Причинність): Це одна з найбільш критичних парах у звітах про розслідування. Якщо перекладач плутає кількість потерпілих (Casualty) з аналізом причинно-наслідкових зв’язків (Causality), це унеможливлює правильну оцінку того, чому саме стався інцидент.

Inspection (Огляд) проти Instruction (Інструктаж): Плутанина між цими термінами створює хибне уявлення про заходи безпеки. Inspection – це фізична перевірка обладнання (наприклад, перевірка справності замків LOTO), тоді як Instruction – це навчання персоналу. Юридично це абсолютно різні зобов'язання роботодавця, і заміна одного іншим може стати причиною штрафів під час перевірки.

Adaptation (Адаптація) проти Adoption (Впровадження): Коли йдеться про міжнародні стандарти, термін Adoption вказує на офіційне прийняття та впровадження системи на підприємстві. Натомість Adaptation означає зміну або пристосування самого стандарту під певні потреби, що у випадку з жорсткими протоколами безпеки може трактуватися як порушення цілісності процедури.

Compliant (Відповідний) проти Complaint (Скарга): У звітах про аудит часто вказують, чи є обладнання compliant (таким, що відповідає нормам). Якщо ж через друкарську помилку вжити complaint, речення набуває змісту «обладнання є скаргою», що повністю дезорієнтує читача щодо технічного стану об’єкта.

Труднощі виникають не через брак слів, а через різницю в системах безпеки. Щоб правильно перекласти абревіатуру потрібно розуміти не лише англійську мову, а й технічний процес, який за нею стоїть. Для мінімізації професійних ризиків, консультант з безпеки праці повинен дотримуватися чіткого алгоритму при зустрічі з невідомою абревіатурою в міжнародних звітах чи технічній документації.

Перш ніж використовувати словник, необхідно визначити галузевий контекст. Одна й та сама абревіатура може мати різні значення в енергетиці, хімічній промисловості чи логістиці. Наприклад, абревіатура SDS може означати як Safety Data Sheet (паспорт безпеки), так і Sludge Dewatering System (система зневоднення осаду). Пріоритет слід надавати глосаріям міжнародних організацій (ISO, OSHA, HSE). Використання загальномовних онлайн-перекладачів для технічних акронімів є неприпустимим, оскільки вони не враховують специфіку Health & Safety.

Якщо абревіатура позначає процедуру (наприклад, LOTO або PTW), аудитору слід знайти опис технологічних кроків, які вона кодує. Це дозволить підібрати коректний український відповідник не за буквами, а за суттю інженерної дії. При формуванні аудиторського висновку найкращою стратегією є використання українського юридичного терміна з обов'язковим зазначенням оригінальної англійської абревіатури в дужках. Наприклад: «Перевірено наявність нарядів-допусків (Permit to Work) на виконання вогневих робіт». Такий підхід не лише гарантує точність перекладу, а й забезпечує термінологічну уніфікацію, зрозумілу як для локальних працівників, так і для міжнародних інвесторів. Дотримання цього алгоритму перетворює англійську мову на надійний інструмент контролю ризиків, а не на джерело потенційних помилок. Також потрібно пам'ятати про концептуальну різницю між британським (HSE) та американським (OSHA) підходами. У міжнародному консалтингу безпеки праці ключовим є розуміння різниці між двома провідними школами: британською (HSE - Health and Safety Executive) та американською (OSHA - Occupational Safety and Health Administration). Американський підхід OSHA є більш регламентуючим. Він базується на чітких, деталізованих стандартах та правилах: «ви повинні зробити саме так, і ніяк інакше». Для аудитора це означає роботу за жорсткими чек-листами, де кожна невідповідність має пряме посилання на параграф закону. Помилка у перекладі терміна в системі OSHA часто означає юридичну невідповідність конкретному технічному регламенту. Натомість британський підхід HSE базується на принципі ALARP (As Low As Reasonably Practicable – настільки низько, наскільки це практично доцільно). Це ризик-орієнтована система, яка дає роботодавцю більше свободи у виборі методів захисту, але покладає на нього повну відповідальність за доведення того, що вжиті заходи є достатніми. У консалтингу за стандартами HSE англійська мова стає інструментом аргументації та обґрунтування: аудитор має не просто констатувати факт, а вміти пояснити логіку оцінки ризиків. Різниця між цими системами проявляється навіть у термінології: те, що в США називають «Fall Protection» (захист від падіння), у британській практиці частіше

розглядається через призму «Working at Height» (робота на висоті). Для українського фахівця, що консультує транснаціональні компанії, критично важливо розуміти, за якою саме моделлю побудована корпоративна система безпеки клієнта, оскільки це визначає структуру звітності та юридичну логіку аудиту.

Висновки. Підсумовуючи, варто зазначити, що у сфері «Аудиту та консалтингу безпеки праці» англійська мова функціонує як інструмент управління ризиками. За кожною абревіатурою стоїть конкретний технічний процес, і будь-яка помилка у перекладі може призвести до виробничого травматизму. Професіоналізм аудитора сьогодні визначається здатністю бачити технічну суть за мовною формою. Таким чином, володіння англійською мовою для майбутнього консультанта з безпеки праці - це не просто «додаткова навичка» (soft skill), а критична професійна вимога (hard skill).

Література

1. ДСТУ ISO 45001:2019. Системи управління охороною здоров’я та безпекою праці. Вимоги та настанови щодо застосування (ISO 45001:2018, IDT). [Чинний від 2019-02-01]. Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2019. 42 с.
2. ДСТУ ISO 9001:2015. Системи управління якістю. Вимоги (ISO 9001:2015, IDT). [Чинний від 2016-07-01]. Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. 32 с.
3. Про охорону праці: Закон України від 14.10.1992 № 2694-XII (зі змінами). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12 (дата звернення: 09.04.2026).
4. European Agency for Safety and Health at Work (EU-OSHA). URL: https://osha.europa.eu/ (дата звернення: 09.04.2026).
5. ISO/TS 24179:2020. Human resource management — Occupational health and safety metrics. Geneva : ISO, 2020. 28 p.